

Praha 13.6.2005

24

Nově hlášené nemoci z povolání v roce 2004

Newly notified occupational diseases 2004

Souhrn

Aktuální informace podává přehled o počtu nově hlášených profesionálních onemocnění na území České republiky, které Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR poskytuje z Národního registru nemocí z povolání Centrum pracovního lékařství Státního zdravotního ústavu v Praze. Počet nově hlášených nemocí z povolání vykazuje za poslední desetiletí klesající trend a v roce 2004 bylo nahlášeno 1 329 nemocí z povolání a 59 ohrožení nemocí z povolání.

Summary

This Topical Information presents a survey of the numbers of newly reported occupational diseases in the Czech Republic provided to the Institute of Health Information and Statistics of the CR from the National Register of Occupational Diseases by the Centre of Occupational Health of the National Institute of Public Health in Prague. The number of newly reported occupational diseases exhibits a decreasing trend over the last decade. In 2004 there were 1 329 newly reported occupational diseases and 59 cases of risk of occupational disease.

V České republice bylo v roce 2004 hlášeno celkem 1 388 profesionálních onemocnění, z toho bylo 1 329 nemocí z povolání (NzP) a 59 ohrožení nemocí z povolání. Počet nemocí z povolání vykazuje dlouhodobě pokles a v roce 2004 se oproti roku 2003 snížil o 157 případů, tj. o 10,6 %. Snížil se i počet případů ohrožení nemocí z povolání o 13 případů. Incidence profesionálních onemocnění klesla o 3,5 případů na 100 000 nemocensky pojištěných osob.

Ukazatel	Rok		
	2002	2003	2004
Hlášené nemoci z povolání	1 531	1 486	1 329
Ohrožení nemocí z povolání	69	72	59
Profesionální onemocnění celkem	1 600	1 558	1 388
Incidence prof. onem. na 100 000 pojištěnců	35,8	35,1	31,6

Nejvíce **nemocí z povolání**, v absolutních počtech, bylo hlášeno v Moravskoslezském a Středočeském kraji (267 a 191 případů, tj. 20,1 a 14,4 %). Tyto počty jsou ovlivněny jednak počtem pracujících v kraji, dále pak počtem rizikových pracovišť a strukturou profesí na daném území. V Moravskoslezském kraji bylo hlášeno nejvíce nemocí z povolání způsobených fyzikálními faktory, jednalo se zejména o nemoci periferních nervů z vibrací a nemoci z dlouhodobého nadměrného jednostranného přetěžování

končetin (těžký průmysl, doly). Ve Středočeském kraji se nejvíce vyskytovala onemocnění postihující dýchací cesty, plíce, pohrudnici a pobřišnici. Šlo zejména o onemocnění způsobená prachem s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého, onemocnění z azbestu a o rakovinu plic z radioaktivních látek (palivový kombinát, uranový průmysl).

Následující tabulka informuje o výskytu nově hlášených nemocí z povolání podle krajů vzniku NzP:

Území	Rok 2003		Rok 2004	
	počet	v %	počet	v %
Hl. m. Praha	64	4,3	70	5,3
Středočeský kraj	214	14,4	191	14,4
Jihočeský kraj	94	6,3	87	6,5
Plzeňský kraj	106	7,1	54	4,1
Karlovarský kraj	11	0,7	10	0,8
Ústecký kraj	80	5,4	59	4,4
Liberecký kraj	74	5,0	51	3,8
Královéhradecký kraj	93	6,3	87	6,5
Pardubický kraj	99	6,7	91	6,9
Vysočina	68	4,6	59	4,4
Jihomoravský kraj	111	7,5	115	8,7
Olomoucký kraj	156	10,5	133	10,0
Zlínský kraj	54	3,6	55	4,1
Moravskoslezský kraj	262	17,6	267	20,1
Celkem ČR	1 486	100,0	1 329	100,0

Ve srovnání s rokem 2003 došlo v 10 krajích České republiky k poklesu počtu hlášených nemocí z povolání. Největší pokles, téměř o polovinu případů, v Plzeňském kraji byl způsoben útlumem některých rizikových provozů. Mírný nárůst onemocnění byl zaznamenán ve 4 krajích.

Počty hlášených nemocí z povolání podle jednotlivých kapitol seznamu nemocí z povolání v roce 2004 v porovnání s předchozím rokem uvádí následující tabulka:

Kapitola	Nemoc z povolání	Nově hlášené případy NzP v roce			
		2003		2004	
		počet	v %	počet	v %
I.	NzP způsobené chemickými látkami	38	2,6	21	1,6
II.	NzP způsobené fyzikálními faktory	506	34,0	520	39,1
III.	NzP týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice	327	22,0	280	21,1
IV.	NzP kožní	323	21,7	272	20,5
V.	NzP přenosné a parazitární	288	19,4	234	17,6
VI.	NzP způsobené ostatními faktory	4	0,3	2	0,1
Celkem nemoci z povolání		1 486	100,0	1 329	100,0

Podle kapitol seznamu nemocí z povolání bylo v roce 2004 opět nejvíce onemocnění vyvoláno nepříznivým působením fyzikálních faktorů (39,1 %). V sestupném pořadí dále následovaly nemoci postihující dýchací cesty, plíce, pohrudnici a pobřišnici (21,1 %), nemoci kožní (20,5 %) a nemoci přenosné a parazitární (17,6 %). Ve srovnání s rokem 2003 došlo k nárůstu počtu hlášených onemocnění pouze u nemocí způsobených fyzikálními faktory, a to o 14 případů.

Podle jednotlivých položek seznamu nemocí z povolání se na prvním místě, podle četnosti zastoupení, umístily nemoci periferních nervů končetin charakteru úžinového syndromu z přetěžování u 175 osob (nárůst o 17 případů proti roku 2003). Nejčastěji šlo o pracovníky při výrobě elektrických strojů a zařízení (27 případů) a při výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (24 případů). Průměrný věk takto postižených osob byl 47,7 let a průměrná doba expozice byla 14,4 let. Nejvíce onemocnění vzniklo na území Moravskoslezského a Středočeského kraje.

Na druhém místě byly nemoci periferních nervů horních končetin z vibrací. Onemocnění bylo diagnostikováno u 151 osob. Postiženi byli zejména pracovníci při výrobě základních kovů a hutních výrobků (31 případů), při těžbě uhlí (25 případů) a pracovníci při výrobě kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (23 případů). Nejvíce onemocnění vzniklo opět na území Moravskoslezského kraje (56 případů). Průměrný věk postižených osob byl 48,1 let, průměrná doba expozice byla 15,9 let.

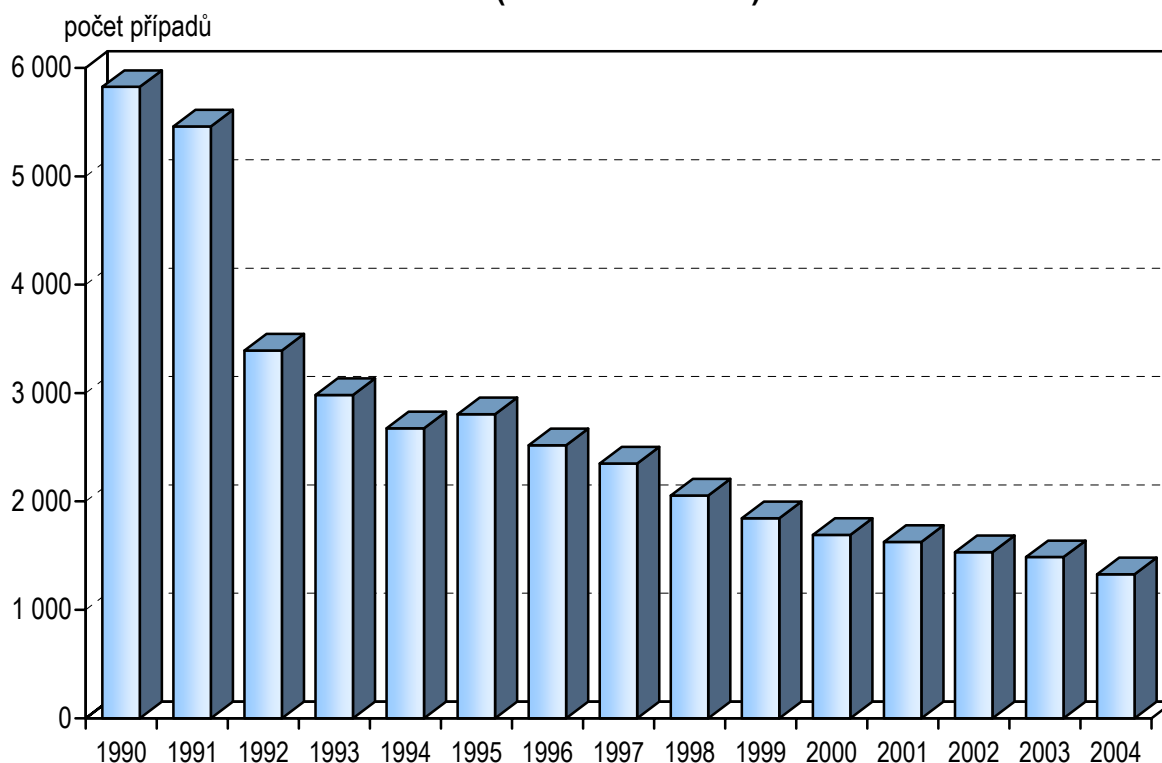
Na dalším místě v pořadí se umístily nemoci šlach, šlachových pochev, úponů, svalů a kloubů končetin z dlouhodobého nadměrného jednostranného přetěžování u 99 osob s průměrným věkem 49 let a s průměrnou délkou expozice 15,2 let. Jednalo se převážně o pracovníky při výrobě kovových konstrukcí a kovodělných výrobků a při výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (17 a 16 případů).

V roce 2004 bylo hlášeno celkem 59 případů **ohrožení nemocí z povolání**. Nejvíce ohrožení nemocí z povolání vzniklo na území Moravskoslezského kraje (29 případů) a Jihočeského kraje (11 případů). Postiženi byli zejména pracovníci při těžbě uhlí (23 případů), při výrobě kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (9 případů). Ohrožení nemocí z povolání bylo nejčastěji diagnostikováno u artróz loketních kloubů vzniklých v důsledku působení nadlimitních vibrací (14 případů) a u syndromu karpálního tunelu z vibrací a z přetěžování končetin 12 a 11 případů).

V České republice nadále přetrvává pokles počtu nově hlášených nemocí z povolání, který není způsoben pouze důsledkem zavádění účinných preventivních opatření nebo zlepšováním podmínek práce na jednotlivých pracovištích. Pokles je ovlivňován i řadou dalších faktorů, mezi které nepochybně patří útlum některých rizikových provozů a tím i vzrůstající nezaměstnanost. Z obavy ze ztráty zaměstnání se pracovníci, kteří mají zdravotní potíže, často na preventivní prohlídky nedostavují nebo své obtíže nepřiznávají. K preventivním prohlídkám se také nedostavuje velká skupina samostatně výdělečných osob, domácích pracovníků a farmářů, kteří zpravidla nejsou pojištěni pro případ nemoci z povolání a pracovního úrazu. Uvedení pracovníci přitom patří mezi nejvíce ohrožené skupiny, protože vykonávají často nejrizikovější práce.

Zpracovala: Milena Asterová

Vývoj hlášených nemocí z povolání v ČR v letech 1990 - 2004 (bez reklasifikací)

Hlášené nemoci z povolání podle odvětví ekonomických činností v ČR v roce 2004

